

Csaba László: A büntetésnek nincs jogalapja

A sarokba állított ország

Az Európai Bizottság javaslata szerint 495 millió euró kohéziós támogatást vonnának el Magyarországtól, mert elmulasztotta deficitcsökkentési kötelezettségeit. Csaba László közgazdász nem hiszi, hogy erre sor kerül, a lépést meg jogszerűtlennek tartja. De azt is hangsúlyozza, hogy ezt az üzenetet komolyan kell venni. HERSKOVITS ESZTER interjúja.

- Túlzottdeficit-eljárás több ország ellen folyik, a kohéziós alap befagyasztását mégis csak velünk szemben helyezte kilátásba az Európai Bizottság. Ön szerint miért épp Magyarország az első?

– Pedagógiai okokból. Ez az üzenet más tagállamoknak szól, s nem mindegy, hogy melyikük legyen a tanpélda. A fizetésképtelenség szélén álló Görögország vagy Írország esetében egy ilyen szankciónak már a bejelentése is óriási pánikot keltene a piacokon. Az eminensek – például Észtország vagy Luxemburg – értelemszerűen nem büntethetők, marad tehát a középmezőny, benne: Magyarország. Könnyen belátható: ennek a szankciónak, büntetésnek semmilyen jogalapja nincsen. Tökéletesen ellentétes a lisszaboni szerződéssel.

- Elemzők mégis azt mondják: a piacokat nem érte váratlanul a döntés.

– A bizottság és a befektetők szakmai aggályai érthetőek: szeretnék tudni, hogy miképp képzele a kormány a hiánycsökkentést az egyszeri intézkedések kifutása után. Erre nézve egy szerény gondolatkísérlet is megnyugtatóná a piacokat. De ez egy közgazdasági vita. Ebbe nem fér bele egy jövőbeni, még be sem állt költségvetési hiány miatti szankcionálás.

- Olli Rehn pénzügyi biztos állítja: nem is a büntetés a cél. Szerinte a lépésre csak azután szánta el magát a bizottság, hogy a magyar kormány többszöri felszólításra sem mutatott be hatékony lépéseket a hiány leszorítására. „Erős ösztönzőnek” nevezi a döntést, amely a kohéziós alap tényleges befagyasztásának elkerülésére irányul.

– Én sem attól tartok, hogy ha negligáljuk a bizottság kérését, büntetésből felszedik a macskakövet Szentendre főteréről. Világos, hogy nem a fejlesztések megakadályozása a cél.

Tény az is, hogy a kormány igencsak hadilábon áll a határidőkkel: tavaly április helyett júniusban adták le a költségvetés sarokszámait. És nem ördögtől való gondolat az sem, hogy a bizottság már most belenézne a 2013-as év előzetes kalkulációjába. Elvégre Görögországban 2020-ra vonatkozó terveket fogadnak el, Franciaországban 2016 a kiigazítás végső dátuma. Az üzenet világos, és komolyan is kell venni.

- Elemzők egyébként azt is mondják: azért döntött az amúgy a jobb- és a baloldali EU-képviselők szerint is szélsőséges lépés mellett az Európai Bizottság, mert Orbán Viktor csak az erő nyelvén ért.

– Én pedig úgy látom: a kormányfő is tudja, hogy nemcsak Olli Rehn rigolyája, hanem a nemzetérdek okán is szükség van hiteles 2013-as költségvetésre. Inkább a piacokon egyre eluralkodó bizonytalanságnak tudnám be a bizottság szélsőséges megnyilvánulását. Az EU kormányai évek óta bizonygatják a költségvetési szigor iránti elkötelezettségüket, miközben az euró-övezet folyamatosan romló adósságrátája 87,9 százalékot tesz ki. Magyarországé egyébként 80,3 volt az év végén. Csak hab a tortán, hogy a mi kormányunk sem fedti fel egyelőre a lapjait. De talán az IMF-tárgyalások előtt ez nem is volna szerencsés.

- Egy évvel ezelőtt ön mondta a 168 Órának: nehéz megismerni a kormány középtávú terveit, ha nincsenek.

– Most viszont meglepne, ha nem lennének. Ami biztosan tudható: a Magyar Nemzeti Banknál készülnek elemzések. Kell, hogy folyjon ez irányú munka az Állami Számvevőszéknél is. Igaz, amíg egy hiteles minisztériumi vezető nem áll elő hivatalos bejelentéssel – akár csak arról, hogy a kormány melyik adósságpályát tartja megvalósíthatónak –, addig csak találgatni lehet.

- Találgatásra adhat okot a kormány reagálása is. Az EB bejelentésének napján még azt állította, hogy a kilátásba helyezett szankció miatt nincs szükség költségvetési kiigazításra, két nappal később pedig már sürgős megszorításokról, azonnali kiigazításokról szólt a kormányzati kommunikáció. Csak nekem tűnik úgy, hogy még mindig spontán ötletelés zajlik – tudatos gazdaságpolitika helyett?

– Eddig is tudott volt, hogy a 2012-es költségvetésben a szokásosnál nagyobb a bizonytalanság. Ezt még a Járai-féle Költségvetési Tanács is elismerte. Mégis átengedték a büdzsét, mondván, számszakilag rendben van. Másrésről nem kétséges, hogy rengeteg a gazdaságpolitika rögtönzéseiből eredő bizonytalanság. Az EU is jóval rövidebb pórázon fogja

a magyar kormányt, folyamatosan figyeli a hiányszámokat. A kormány pedig ennek megfelelően folyamatosan igazít a költségvetésen.

- Egy éven belül már negyedszer. Ez sem utal átgondolt gazdaságpolitikára.

– Attól függ, honnan nézzük: rövid távon akár úgy is értelmezhetjük a sok költségvetési kiigazítást, hogy a kormány komolyan veszi a hiánycélt, igyekszik, minden követ megmozgat. Középtávon viszont valóban csak az eszement kapkodás látszik. A befektetők, de a hazai kisvállalkozások számára is teljesen kiszámíthatatlanná válik a gazdasági környezet. Hogyan készüljön el egy 2014-re szóló üzleti terv, ha azt sem lehet tudni, hogy fél év múlva mi lesz?

- Térjünk vissza a kiigazításokra: több száz milliárdos elvonásról hallani, amit a szerkezeti reformok bővítésével kívánnak semlegesíteni. Viszont a reformok nem egyik napról a másikra hoznak eredményt. Azaz: a 2012-es és a 2013-as költségvetés ettől még nem változik pozitív irányba.

– Ezzel akkor tudnék vitatkozni, ha a nagy rendszerekhez nem ad hoc jelleggel nyúlnának hozzá, és a források kivonását a reform alapos átgondolása előzné meg. Csakhogy egyetlen hatástanulmányt sem láttam még arról például, miért pont 37 milliárd forintot kell elvonni a felsőoktatásból, akár a rendszer működőképességének kockáztatásával is, és miért olyan szakokat szüntetnek meg, amelyek iránt nagy a kereslet a munkaerő piacán. De említhetném azt is: Európában a magyar lakosság egészségi állapota a legrosszabb. Ennek tükrében nem jó ötlet milliárdokat elvenni az egészségügytől.

- Mindez hogyan hathat az IMF-tárgyalások menetére?

– A valutaalap nem foglalkozik sem a folyamatos kiigazításokkal, sem az átgondolatlan reformokkal. A politikai ügyek sem tartoznak az érdeklődési körébe. Az IMF-et a számok érdeklik. Könnyen meggyőzhetőek a kormány elkötelezettségéről azzal, hogy az új alaptörvény külön megemlíti: az adósságrátát le kell vinni. Nem gondolnám, hogy áthidalhatatlan ellentétek vannak a valutaalap és a magyar kormány elképzelései között. Legutóbb a nyolcvanas években fordult elő, hogy gyökeresen mást gondolt a két tárgyaló fél a piacgazdaságról.

- Csakhogy az IMF csak az Európai Bizottsággal együtt kíván tárgyalni a „magyar

ügyről”. A bizottság pedig már a túlzottdeficit-eljáráson kívül is kifejezte aggályait, többek közt politikai kérdések miatt.

– Tény, hogy az Európai Bizottság kevésbé megengedő. Az unió politikai közösség is, nemcsak gazdasági. És eleve tudni lehetett: az IMF addig nem lép, amíg a kormány meg nem egyezik az EU-val. Sajnos a silány kormányzati kommunikáció, a magyar politikai vezetés képtelensége a párbeszédre is oka a kialakult helyzetnek. De zártkörű szakmai beszélgetések alapján is tudom: van kormányzati készség a változtatásra. Úgy látom: meg tudunk majd állapodni az IMF-fel, és teljesítjük az EU követeléseit is. Vagyis nem vonják meg az uniós pénzeket.

- A belső kommunikáció is változni látszik, és sokan abban reménykednek, hogy elkezdődhet egyfajta politikai konszolidáció Magyarországon. De lehetséges ez gazdasági konszolidáció nélkül?

– Nem gondolnám, hogy ma Magyarországon a kettő összefügg. A lakosság a saját gazdasági helyzetét tartja szem előtt, nem a kormány gazdaságpolitikai lépéseit. A nettó bérek öt százalékkal nőttek. Úgy látom, hogy társadalmi szinten a politikai megegyezés most a sürgetőbb. Ezzel együtt két-három év múlva már valószínűleg nem lehet megspórolni a gazdaság konszolidálását sem.